

Almanach

För Året

Efter vår Frälsares Christi Födelse,

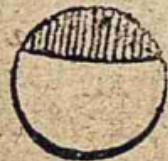
1771.

Til GÖTHEBORGS Horizont.

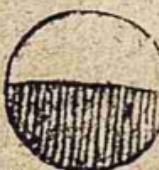
Eller 57 grad. 42 min. Pol - högd, och 22
tids-min. Meridian - stiñad Wester om
Upsala Observatorium.

Efter Hans Kongl. Maj:ts Nådigst
slagzande,

Af Desz Wetenkaps Academie.

Mån.
Förm.
D. 29
Apr.

Mån.
Förm.
D. 23
Oct.

Eempl. saljes häftat vid sturit för 3 dr. S:mt

Stockholm, Tryckt uti Kon: H. Trosse: et

Ännäckningar om den aldra kraftigaste Gödsel, samt om sättet att samla och nyttja den samma.

Gånge hafwa väl i trycta Skrifter sagt, at ingen förräffligare gödsel gifves, än den som faller efter människor, när den rätt beredes och nyttjas; men ganska få hafwa härtils rätt användt detta dyrbara ämnet, utan de fleste, både i Städerna och på Landet, låta det oldeles försplillas. De som sköta Åkerbruk och Planteringar, flaga allmänt ofwer brist på tillräcklig gödsel, men nyttja dock ej denna förendmnda, hvaraf flera låg ärligen kunde samlas uti hvarct hushåll, som hvarctdera svarar i kraft och nyttja emot zo låg Boskaps-gödsel, enligt gjorda försök.

Orsaken til denna försumelighet är okunnighet hos många, värdehdhet hos flera, men hos de mästa on intofad inbillning, som wore herörde gödsel elt för önnigg och nästan wanhederlig at widröra: men utom det, at hon både kan och hde få utblandas och heredas, at hon utan vänjelse kan handteras, så lätsoock människor mycket annat

arbete sig behaga, sem är rätt så otäckt, när de något därmed förtjåna. Det berättas om en Konung, hvilken drog en wader inkomst af et dylikt ämne, som bortarrenderades, at då en af hans Herrar förebrände honom denna hushållning såsom skamlig, tog Konungen fram en af de Riksdalar, som influtit för samma ämne, och frågade, om den luktade illa? Med större skäl må man fråga våra kräsmagade Landtmän, om icke den sad, som wuxit på en val gödd åker, har en högelig lukt?

Det wore därföre högelsen til önskande, at flere ville härefter i det målet hattre hushåll, än härtils stedt. Til någon underrättelse för de osörfarne, om bästa sättet at göra sig gagn af denna materia, wil man här meddela et utdrag af den berättelse, sem en redelig Medborgare myligen insändt ifrån Götheborg, om de försök, som där blifvit gjorda. Dock är nödigt at först nämna, hvad den af vårt Landbruk högt förtjante Herr Professor M. Stridsberg, af egen förfarenhet härom skrifvit, uti en liten Tractat, om Landbrukets rätta högd, uti Xon och Machis ner, som är tryckt i Stockholm, år 1761, hos Merc-

Merckell, men af ganska få, besynnerligen i de
Södra Landsorterna, lärer vara färd.

Han säger sig hafwa funnit, at denna gödsel, ebrunnen och för sig sjelf, är alt för stark och het, både på Åker och Ång, samt at den ej heller läter väl blanda sig med mullen. Om den åter länge lämnas att sammanbrinna, så förgår mycket af dess kraft. Han råder därfore, at man skal låta henne uplösas i vattn, och därmed tilreda en härlig gödsel på följande sätt. Man läter på utmarkerna, hvor sera hållt tillgång är, upgräva och samla torf-jord, & Myrstackar, lera, hållt blå-lera, karrjord, Mo eller annan Mylla, som ej är för mycket grosshandig: denna samling hemföres til gården och upplägges i högar, at et par är vädras och torkas. Imedeltid ökar man samlingen med sopor o. h allehanda tjänliga affräden, som falla vid gården. På fredje året om våren utbredes denna mull på någon där til tjänlig plan, hållt nära vid Vadugården. Bästa plats dertil är, på hård ler-grund, sedan torfwen är astagen. Har man råd at låta upresa et efter behofet längt och 10 alnar bredd glesi sjul, antingen af bråde-bakar både til väggar och tak, eller

af grästen til väggar med bråde-tak, at låta same lings-mullen därunder ligga, så är det wisserligen längt bättre.

När mullen är utbredd til högst en half åns djup, föres därpå och utbredes jämmt något af Fär- och Sommar-gödslen, som fallit i Vadugården: ty winter-gödslen bör endast komma ången til godo. Til 90 lasz mull tagas allenaft 30 lasz gödsel, eller en tredjedel emot mullen, och bör denna gödsel då strax, med Blag eller Trästock och Harf, väl sammanblandas med mullen, ty med spada går det för långsamt, om samlingen är stor.

Därpå ställes et stort kar vid hvarandra ånan af sjulset, som fylles med vattn, hvaruti häfvises något af förenamnde feta och starka gödsel. Til s tunnor vattn tages allenaft en sjärdedels tunna vid pas af den andra Materien. När det blifvit väl omrördt och materien finnes uplöst, vattnas därmed hela mull-samlingen, medelst et pip-ambare. Efter s à 6 dagar, då mullen humnit torkas, wändes o. h omrördes den väl, ifrån sjelfwa grunden, med Trästock och Harf, hvar-

Hvarpå den å nyo på samma sätt wattnas. När man således förtfarit i 9 wecker, at en gång i weckan med förberörde wattrublanning göda mullen, har man af 50 lasz mager mull, 30 lasz Sommargödsel och 3 Tunnor af den tredje matserien, stäffat sig 120 lasz af den förräffligaste gödsel för åkren, som önskas kan. Mullen utföres dock ej sirar på åkren, utan sammankötas i høgar, som täckas med halm, til nästa Sommar. Den som på det sättet wil förfara alla åv, skal ej ångra sin kostnad och möda.

Olykt gödsel kan dock tillredas, blott med Urine, om den hela året sorgfältigt samlas, både af Man- och Ladugården, samt förmvaras til vären på sådant ställe, där den ej fryser. Då blandas sådan mager mull, som förr är omralt, först med hästgödsel, til hälften emot mullen, så at, til 8 lasz mull tagas 4 lasz gödsel. När de års val ombländade, wattnas de med något af den samlade Urinen, hvor tredje eller fjärde dag, til des 6 Tunnor Urine blifvit pågjutne på nämnde samlings af 12 lasz. Ut samlingen större, så måste myckenheten af Urine watta i samma mån större. Mellan hvor wattning,

omröres mullen väl. Då har man af 4 lasz mager, förtäffat sig 12 lasz god gödsel, som dock bde trodanne somrar ligga i högar at mogna, innan den utföres. Har man ej kunnat samla så mycken Urine, at det lönar möдан at nyttja den på sådant sätt, så brukar man, så mycket som därav är at tilgå, i ställe för watten, vid den förr bestrefna starkare gödsel = beredningen. Utvinstone gör hvor klok Hushållare sin yttersta flit, at samla så mycket därav, som möjligt är, fast det har sina svårigheter.

Mera här om kan läsas uti oswenannamnde lilla Tractat, som också innehåller flera nyttiga Idéer domar: men i brist därav, kan en Landtman bruka egen eftertänka, samt sjelf utröna bästa och begivärligaste sättet at härmad förfara.

I Göteborg har det tilsörne tilgått, såsom på de flästa andra ställen, at man wanvärdat dessa adla können. De utbäros af wiha utmärkta personer, för dryg betalning, til afslagena ställen på Stadens hedar, som därav öfverhödigdes, utan at något deraf nyttjades, til des en hederlig Vor-

gare, för några år sedan, begärte och fick lös, at
på en af dessa hedar anlägga en Tobaks-Plantage.
Han märkte, at Tobaken där växte till helt
ovanlig frodighet och godhet. Det drogde då ej långt
för att dessa sela hedar begärligt eftersöktes
och upptoges til Trädgårdar och allehanda Planterin-
gar, hvilka alla nu hafwa en oörförlikneligen bör-
dig jordmån. Håras lärde man, at bättre känna
värdet af denna gödsel, samt att förgälligt samla
och nyttja henne. Man har sedan slippit tillita
det osingga folket, som förr utförde den samma; ty
Landsbruks och Plantage-dågares drängar af-
hämta den nu sjelfive. Hvad nyttja denna gödsel
födermera gjerdt omkring Götheborg, kan ej be-
strijwas. Åkrar, Angar- och Plantager hafwa där-
igenom blifvit så ögenstenligen och så mångfaldigt
förbättrade, at knapt någen jämförelse åger rum,
i mellan deras fruktbarhet nu och för några år
sedan.

Til gödsens samlande och tilredande, hör un-
der Afstrådet intättas en grep, med bottn af stark-
lera, som hårdt tilsammanspäckas, at Urinen ej
mödra sig ned i jorden: ty man har åhven i
Götheborg märkt, at Urinen otroligen mycket bi-
dra-

drager til jordens fruktbarhet, och därfore inga-
lunda bör förspillas. Men aldrabäst är, at en lös
wattutat Tår, af grofwa bröder, sättes under Af-
strådet, såsom åtskillige bruk; ty den kan bekväm-
ligen framdragas och töms på tjänligt ställe, so
ofta behof göres, samt sedan åter infjutas. Uti
gropen eller lären, som hör instängas med dörar
eller lucka, inkastas efter hand sepor, granris,
spändynga, sot, smolt och byxje af hö och halm
utur Ladugården, åka som varit brukad vid byk,
tors och affurna tuvor på ångar, afstråden utur
Röt och Trädgård, med mera sådant, som kan ruff-
na. Ju mera gödslen med sådana ämnen upblans-
das, desto bättre är det, emedan hon eljest är för
stark och brämmande på åker eller ång. Igenom
sådan blanning blir hon eck fästare och synggare
at handtera, samt brinner snarare och kan jämma-
re samt lagom tunnt utspridas. Somliga i Gö-
theborg upplanda henre med Häst-gödsel, hvil-
ket de funnit ganska fördelaktigt, emedan hon då
snart brinner och medelar sin kraft at den senare,
som eljest för åkken är mindre dugelig.

Samslingen utur gropen eller lären hör utspe-
ras til något annat tjänligt ställe under själ, där
Den

Den får ligga et år i högar, hvarefter den brus-
kas på åkren eller i Trädgården, och med otrolig
vinjt betalar den ringa möda man därmed haf.
Denna gödsel skal i synnerhet göra god tjänst, att
befria trädens rötter ifrån Mullvadens tänder.

Detta kan vara nog, til anledning för efters-
tänksame hushållare. För öfrigt, kom så den,
som detta ämne förektar!
